

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsiksi

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

Koska yleisille kommenteille ei lausunto-osioiden jäsentelyssä ole erillistä paikkaa, annamme kommenttimme tähän osioon. Pidämme lausunnonlehdelle varatun ajan rajaamista kohtuuttomana ottaen huomioon, että lausuntopyyntö on annettu toukokuun puolivälissä ja lausuntoaika päättyy 11.7.2025. Lausuntoaika osuu vuoden kiireisimpään aikaan sekä keskelle valtuustokausien muutosta ja kesätaukoa. Lakikokonaisuuden merkittävyys huomioiden lausunnon valmisteluaika on näin ollen liian lyhyt ja aiheuttaa toimielinten päätöksenteon osalta haasteita.

Muuramen kunta pitää hyvänä, että valtion ja kunnan/kuntien välistä toimintaa on laissa määritelty nimenomaisesti yhteistyötä korostavaan suuntaan. Seudullisen yhteistyön on edelleen perustuttava vapaaehtoisuuteen sekä tarkoituksenmukaisuutta korostavaan yhteistyöhön ja kumppanuuteen. Lisäksi kuntien tulee voida hallita maankäytön suunnittelua edelleen itsenäisesti oman päätöksentekomenettelyjen kautta.

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

Muuramen kunta katsoo, että lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi on määritelty kunnan alueidenkäytön suunnittelun tukeminen (ei ohjaaminen) määrittelee hyvin aiemmin laissa määriteltyä yhteistyön velvoitetta. Epäselväksi jää, kuinka uudet elinvoimakeskukset edistävät alueiden käytön toimivuutta ja kestävyyttä.

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Muuramen kunta pitää hyvänä, että kunnille tarjotaan mahdollisuus lausua valtakunnallisista alueidenkäytön tavoitteista. Epäselväksi kuitenkin jää lausunnon merkitys ja vaikuttavuus tavoitteiden määrittelyssä. Tavoitemäärittelyssä tulisi huomioida konkreettisen toteuttamisen osalta riittävät soveltamismahdollisuudet ja liikkumavarat kunnallisella tasolla. Tavoitteiden vaikutustenarviointi tulisi toteuttaa valtion toimesta.

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

Muuramen pitää kannatettavaa, että maakuntakaavan toteuttamisessa mahdollistuu seudullisen ja kunnallisen tason huomioiminen, jossa maakuntakaavan ollessa ristiriidassa paikallisten olosuhteiden tai tavoitteiden kanssa, on alemman tasoisessa kaavassa perustellusta syystä mahdollista poiketa maakuntakaavasta. Muuramen kunta kuitenkin huomauttaa, että maakuntakaavasta poikkeaminen voi ohjata ristiriitaisiin tilanteisiin, ja näin ollen tulisi poikkeamisen reunaehdot ja puitteet määritellä laissa tarkemmin.

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

Muuramen kunta huomauttaa, että yleiskaavamenettelyyn on lisätty uusia kustannuksia lisääviä selvityselvöitteitä, joiden takia kunnan kaavoitukselle kohdistuva työmäärä ja kustannukset kasvavat. Jo nykyiselläänkin on todettu, että kuntien kaavaprosessit ovat hidastuneet, kaavahankkeiden laadintakustannukset ovat kasvaneet sekä hallintotyömäärät lisääntyneet jatkuvasti kasvavien selvitys- ja vaikutusarviointivelvoitteiden takia. Muuramen kunta huomauttaa, että kaavaprosesseihin liittyvää selvitystaakkaa ei saa nostaa siten, että ne hidastavat kaavahankkeiden etenemistä. Muuramen kunta sijaitsee maakunnallisen keskustaajungin ja valtakunnallisesti merkittävän kasvukeskuksen naapurina, mikä edellyttää maankäytön jatkuvaa kehittämistä, rakentamisen tarpeisiin vastaamista ja näin ollen kaavahankkeiden ripeää edistämistä. Kaavahankkeiden joustava ja sujuva eteneminen on ensiarvoisen tärkeää erityisesti elinkeinotoiminnan kestävän kasvun edistämässä kasvavilla talousalueilla.

Muuramen kunta katsoo, että joustavuus asemakaavan laadinnassa yleiskaavasta poiketen, yleiskaavan ollessa vanhentunut, katsotaan hyväksi ja lyhentävän kaavoitusmenettelyyn kuluva aikaa sekä säästävän kaavoitukseen kohdistuvia resursseja. Myös yleiskaavan ja asemakaavan yhtäaikainen käsittelymahdollisuus katsotaan joustavoittavan ja lyhentävän kaavaprosessiin kuluva aikaa.

Muuramen kunta toteaa, että kuntien yhteinen yleiskaava ja sen suhde maakuntakaavaan katsotaan joustavaksi tavaksi edistää seudullisia tavoitteita. Kuntien yhteisen yleiskaavan soveltamisen maakuntakaavan sijaan voi mahdollistaa seudullisten tavoitteiden tunnistamisen ja toteuttamisen yhteistyössä paremmin.

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

Muuramen kunta huomauttaa, että asemakaavamenettelyyn on lisätty uusia kustannuksia lisääviä selvityselvöitteitä, joiden seurauksena kunnan kaavoitukselle kohdistuva työmäärä ja kustannukset kasvavat. Jo nykyiselläänkin on todettu, että kuntien kaavaprosessit ovat hidastuneet, kaavahankkeiden laadintakustannukset ovat kasvaneet sekä hallintotyömäärät lisääntyneet jatkuvasti kasvavien selvitys- ja vaikutusarviointivelvoitteiden takia. Muuramen kunta huomauttaa, että kaavaprosesseihin liittyvää selvitystaakkaa ei saa nostaa siten, että ne hidastavat kaavahankkeiden etenemistä. Kuten todettua, Muuramen kunta sijaitsee maakunnallisen kasvavan keskustaajungin naapurina, mikä edellyttää maankäytön jatkuvaa kehittämistä, rakentamisen tarpeisiin vastaamista ja näin ollen kaavahankkeiden ripeää edistämistä.

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

Muuramen kunnalla ei ole kommentoitavaa lukuun 7.

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Muuramen kunta vastustaa laissa esitettyä tuulivoimalan korkeuteen sidottua etäisyysvaatimusta tuulivoimahankkeiden sijoittamiselle. Keskisessä Suomessa se tarkoittaa tuulivoimahankkeiden sijoittamismahdollisuuden merkittävää vähentymistä ja näin ollen vaikuttaa vahvasti myös muiden ympäristöstävällisesti tuotetun sähkön saatavuuteen perustuvien investointien toteutumiseen. Myös laissa määritelty suostumusmenettely tuulivoimahankkeiden toteuttamisessa nähdään haastavana. Tuulivoiman rakentamiseen liittyvän tarkastelun ja kaavoitusprosessissa tutkittavien tuulivoimahankkeiden tarkastelun tulee perustua paikalliseen ja tapauskohtaiseen selvittämiseen, eikä lainsäädännössä määriteltyyn kategoriseen rajoitteiden asettamiseen.

Lain valmisteluaineiston vaikutusarvioinneissa ei ole tunnistettu tai tarkasteltu lakiesityksen sisällön vaikutusta energiatuotannon alueelliseen rakentumiseen Suomessa. Keski-Suomen alueelta tehdyn analyysin perusteella lakimuutosten seurauksena kannattavien tuulivoimainvestointien tekeminen Keski-Suomessa käytännössä estyy. Uusiutuvan energian tuulivoimatuotanto tulee ohjautumaan entistä voimakkaammin Länsi-Suomen rannikkoalueille ja pohjoiseen Suomeen, mikä osaltaan ohjaa energiariippuvaisen teollisuuden sijoittumista näille alueille. Lain valmisteluaineisto on täten lain vaikutusten arvioinnin osalta merkittävästi puutteellinen, minkä takia vaikutusten arviointia tulisi täydentää.

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Muuramen kunnalla ei ole kommentoitavaa lukuun 9.

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

Muuramen kunnalla ei ole kommentoitavaa lukuun 10.

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Kaavaratkaisusta johtuvien todennäköisesti merkittävien rakentamisen kustannusten tarkastelu on keskeinen osa kaavoituksen vaikutusten arvioinnissa kaavan toteutumisen näkökulmasta. Muuramen kunta pitää hyvänä, että vaikutusten arvioinnissa on tunnistettu tämä kaavaratkaisun realistisuutta peilaava seikka. Kuten edellä on jo todettu, rakentamisen kustannusten arviointi valitettavasti lisää lähtökohtaisesti jo ennestäänkin suhteelliseen merkittävää kaavoitusmenettelyyn liittyvää selvitystaakkaa ja -kustannuksia. Muuramen kunta toteaaakin, että esitetty rakentamisen kustannustarkastelu sopii erityisesti kumppanuuskaavoitushankkeisiin, joissa mukana on usein nimenomaisesti käytännön rakentamiseen ja kustannuksiin liittyvää osaamista.

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

Maanomistajien mahdollisuus tehdä kaavoitusta koskevia aloitteita nähdään Muuramen kunnan puolesta kannatettavana lisäyksenä lakiin. Lailla säädettyä käsittelyaikaa esitämme pidennettäväksi 6 kuukauteen 4 kuukauden sijaan johtuen eri vuodenaikoihin liittyvistä resursseista (loma- tai kiireajat). Muuramen kunta katsoo, että vaatimus käsitellä aloitteet monijäsenisessä toimielimessä on poistettava. Kunnalla on oltava oikeus käsitellä asiat oman päätöksentekoprosessin ja toimivallan delegointivapauden puitteissa.

Koemmentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

Muuramen kunnalla ei ole kommentoitavaa lukuun 13.

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

Muuramen kunnalla ei ole kommentoitavaa lukuun 14.

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

Muuramen kunnalla ei ole kommentoitavaa lukuun 15.

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

Muuramen kunta katsoo, että lain sanamuotoa, jossa viitataan määrääjassa hyväksyttävään asematai yleiskaavaan, tulisi tarkentaa. Hyväksynnän osalta ei ole täsmennetty, millaisesta kaavasta tai kaavasisällöstä olisi tällöin kyse.

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksiantoa koskevat säännökset

Muuramen kunnalla ei ole kommentoitavaa lukuun 17.

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

Muuramen kunta näkee, valitusoikeuden rajoittaminen kaavoitusprosessien keventämiseksi ja jouduttamiseksi sinällään on kannatettava ja merkittävän myönteinen muutos lainsäädäntöön, mutta toteaa, että esitetyn kaltaisena se on ristiriidassa muun lainsäädännön ja lain systematiikan kanssa.

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksiantoa j voimaantuloa koskevat säännökset

Muuramen kunnalla ei ole kommentoitavaa lukuun 19.

Kommentit luvusta 20 Erinäiset säännökset

Muuramen kunnalla ei ole kommentoitavaa lukuun 20.

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Muuramen kunnalla ei ole kommentoitavaa lukuun 21.

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislainsiksi)

Muuramen kunta vastustaa liitelain 101 a §:n mukaista esitystä, jonka mukaan kunta joutuisi korvaamaan maanomistajalle maakunta-, yleis- tai asemakaavan suojelumääräyksestä johtuvasta rajoituksesta aiheutuvat vähäistä suuremmat taloudelliset menetykset, ellei kyse ole luonnonsuojelulain mukaisesta suojelualueesta tai luonnonsuojelulain 111 §:ssä tarkoitettusta alueesta tai metsälain 10 §:n mukaisista kohteista. Esitetty muutos on kaavojen sisältövaatimukset ja asetettu korvauskynnys huomioon ottaen kunnille kohtuuton. Kunnat eivät enää voisi laatia luonnonarvojen vaalimista ja luonnon monimuotoisuutta koskevia sisältövaatimuksia täyttäviä kaavoja ilman huomattavaa korvausvelvollisuutta. Korvausvelvoite voi tällöin ohjata maankäytössä lain asettamien tavoitteisiin nähden vastakkaisiin ratkaisuihin.

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

Muuramen kunnalla ei ole kommentoitavaa.

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

-

Hirvaskoski-Leinonen Kaisa
Muuramen kunta - Elinvoiman ja kestävä kasvun toimiala